

# تنوع تجربیات دینداری

## «از نازی‌آباد تا باستی‌هیلز» در گفت‌وگو با نویسندگان

به تازگی کتاب «از نازی‌آباد تا باستی‌هیلز» با زیرعنوان «جُستارهایی در باب جامعه‌شناسی گونه‌های دینداری و گرایش‌های سیاسی»، نوشته حمیدرضا کشاورز و

نیر پیراهری منتشر شده است. حمیدرضا کشاورز نویسنده این اثر در گفت‌وگو با «اعتماد» پیرامون دغدغه‌هایش در پرداختن به موضوع این اثر با طرح سوالاتی بنیادین گفت: همواره شاهد سیاستمدارانی هستیم که المان‌های دینی در گفتمان‌شان به وضوح دیده می‌شود اما قرائت و برداشت‌شان از دین و دینداری متفاوت است و اینجاست که بحث انواع و گونه‌های مختلف دینداری و چگونگی اثرگذاری آن بر گرایش‌های سیاسی به میان می‌آید و این سرآغازی است برای روایتگری «از نازی‌آباد تا باستی‌هیلز» که به زمینه‌یابی اجتماعی همراهی دینداری و گرایش‌های سیاسی در «گذار از سنت به مدرنیته» می‌پردازد؛ امری که به‌زعم بسیاری از متفکران می‌توان بسیاری از تنش‌ها، بحران‌ها و مسائل ایران معاصر را از این رهگذر فهم کرد.

این دانشجوی دکتری تخصصی جامعه‌شناسی سیاسی در رابطه با انتخاب عنوان کتاب گفت: نازی‌آباد و باستی‌هیلز را با اندکی اغماض و تسامح در تعمیم، می‌توان به عنوان دو سمبل از انواع و اشکال مختلف دینداری مردم پایتخت قلمداد کرد که آثار و پیامدهای آن در گرایش‌ها، علاقه‌مندی‌ها و رویکردهای سیاسی و اجتماعی ساکنان آنها تبلور یافته است. لذا «از نازی‌آباد تا باستی‌هیلز» به تعبیری یک تمثیل و استعاره‌ای از حرکت و سیوروت بینش و کنش سیاسی برخی انقلابیون دیروز و سیاست‌مردان و مسوولان امروز روی طیفی از گونه‌های دینداری است.

در واقع در این کتاب تلاش نموده‌ایم تا انطباق و همراهی انواع دینداری و گرایش‌های سیاسی را از طریق تیپولوژی ارزش‌ها و کنش‌ها براساس ایده‌آل تایپ وبری و نظریه «الگوهای کنش اجتماعی»، مدل‌سازی و تبیین نماییم.

کشاورز افزود: هنگامی که جامعه‌شناسان درباره دین حرف می‌زنند،

مقصودشان اصل دین نیست، بلکه نتیجه‌ای است که از برخورد و مواجهه انسان با دین و امر قدسی حاصل می‌شود. به عبارت دیگر، معرفت دینی ما وابسته به مقتضیات زمان و مکان تغییر می‌یابد. ما انسان‌ها متأثر از شرایط و زمینه‌های تاریخی و اجتماعی هستیم که در آن متولد شده و رشد و نمو یافته‌ایم و فهم ما از هر موضوعی از جمله دین، وابسته به پیش‌فرض‌هایی است که جامعه در ما درونی کرده است. پس معرفت ما از دین، دارای رابطه‌ای دیالکتیکی و دو سویه با جامعه و سیاست است؛ یعنی هم جامعه و ساختارهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بر معرفت دینی اثرگذار هستند و هم معرفت دینی بر جامعه اثرگذار واقع می‌شود. جامعه‌شناسان معتقدند معرفت دینی اساساً خصلتی اجتماعی دارد و انسان‌هایی که از طریق کنش متقابل نمادینی که با یکدیگر دارند، معارف دینی را تولید می‌کنند، ساختار می‌بخشند، بسط می‌دهند و بازتولید می‌کنند.

نیر پیراهری، دکترای تخصصی جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات که نویسنده دیگر این اثر است، در مورد شکل‌گیری ایده اولیه این کتاب تصریح کرد: نازی‌آباد و باستی‌هیلز دو منطقه سکونتگاهی در جنوب و شمال پایتخت جمهوری اسلامی ایران هستند که با اندکی تسامح، با اتخاذ یک رویکرد ایده‌آل تایپ و بری، می‌توان از آنها به عنوان محل سکونت دو سر طیف گونه‌های دینداری، سیاست‌ورزی و کنشگری فرهنگی و اجتماعی یاد کرد. نازی‌آباد، یکی از قدیمی‌ترین محلات جنوب شهر تهران است که محل سکونت بسیاری از گروه‌های مرجع جوانان و دانشجویان مذهبی و خاستگاه تعداد کثیری از چهره‌های سرشناس اصیل و شناسنامه‌دار سیاسی-انقلابی و همچنین محل شکل‌گیری و رشد بسیاری از هیئات، حسینیه‌ها، مساجد، مداحان و روحانیون معروف و جریان‌ساز بوده است. در نقطه مقابل، باستی‌هیلز، یک شهرک اشرافی و سوپرلاکچری در شمال‌شرقی تهران است که با توجه به شباهت آن به محله بورلی‌هیلز لس‌آنجلس و ختم شدن بلوار باستی در لواسان به آن، به محله باستی‌هیلز معروف شده است؛ محله‌ای که در آن تحت تاثیر غلبه سکونت حاملان و پیروان تفکرات لیبرالی، انواع هنجارشکنی‌ها دیده می‌شود و التزام به انگاره‌های دینی و اخلاقی، ارزش‌ها و عرف عمومی جامعه، عموماً با رویکرد تساهل و تسامح همراه است.

حمیدرضا کشاورز، در تکمیل توضیحات دکتر پیراهری، با اشاره به اینکه مدرنیته برای کشورهای محسوب می‌شود، عنوان داشت: تقابل اسلام در آنها دارد، امری وارداتی محسوب می‌شود، عنوان داشت: تقابل اسلام با مدرنیته و ایدئولوژی‌های غربی یکی از زمینه‌های پیدایش قرائت‌ها و خوانش‌ها و طرز تلقی‌های جدید نسبت به اسلام و شکل‌گیری انواع دینداری است. در این میان نوعی از دینداری شکل گرفته است که طی

آن دینداران متأثر از برخی اصول مدرنیته، از جمله نسبی‌گرایی، انسان‌مداری و خردگرایی (عقلانیت ابزاری)، احتمالاً برای هرگونه مرجعیت فکری و دینی، کمتر از گذشته ارزش قائل شده و تشخیص، شناخت، برداشت و نفع شخصی و دنیایی انسان را ملاک التزام به اصول و ارزش‌های دینی قرار داده‌اند و لذا به صورت انتخابی و گزینش شده و کاملاً شخصی، اصول و ارزش‌های دینی را مورد تفسیر و توجه قرار می‌دهند. بله، شمال‌شهرنشینان لزوماً بی‌دین نشده‌اند یا به جای آنکه بگوییم میزان دینداری آنها کمتر شده، شاید بهتر است بگوییم نوع دینداری آنها تغییر کرده و این همان نکته‌ای است که در مطالبات و گرایش‌های سیاسی و اجتماعی آنها نیز نمود یافته است.

چاپ نخست کتاب «از نازی‌آباد تا باستی‌هیلز؛ جستارهایی در باب جامعه‌شناسی گونه‌های دینداری و گرایش‌های سیاسی» در 141 صفحه رقعی با تیراژ 1000 نسخه به همت انتشارات «سمن» راهی بازار نشر شده است.

منبع: روزنامه اعتماد 1 آبان 1402 خورشیدی □□□